

Startnotitie Economische Visie Hilversum

December 2023

Inleiding.....	3
Economische visie Hilversum	3
Doel startnotitie	3
Leeswijzer	4
Korte kenschets van de economie	4
Thema's, doelgroepen en gebieden in de economische visie	4
Thema's & opgaven	5
Doelgroepen.....	7
Gebieden en samenwerking.....	9
Economische gereedschapskist.....	12
Plan van aanpak – proces, betrokkenheid en planning.....	13
Beoogd participatieproces	14
Planning.....	15
Financiën	16
Tot slot.....	16

Inleiding

Economische visie Hilversum

Hilversum is een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te studeren en te leven.

Economische vitaliteit is een belangrijke drijvende kracht achter een goed leefklimaat. De economie biedt werkgelegenheid en daarmee bestaanszekerheid voor onze inwoners. Dit geldt zowel voor inwoners als ondernemers die samen het draagvlak vormen voor de winkels, evenementen, sport- en cultuurvoorzieningen in Hilversum. Onze bedrijven zorgen voor stage- en opleidingsplaatsen en dragen bij aan maatschappelijke opgaven, zoals mediawijsheid, diversiteit, energietransitie en duurzame mobiliteit.

Het Economisch Perspectief 2040 is in 2022 vastgesteld als bouwsteen voor de Omgevingsvisie. Hierin zijn relevante ontwikkelingen benoemd die de economie van vandaag en morgen beïnvloeden en handvatten aangereikt waarmee de gemeente samen met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen aan de slag kan. De (Concept-)Omgevingsvisie van Hilversum heeft de gewenste ontwikkelingsrichting tot 2040 vastgelegd, waarin duurzaamheid, inclusiviteit, en een robuuste economie centraal staan. De opgaven geschetst in de Omgevingsvisie werken door in onze economie. Denk hierbij aan transities als de energietransitie, transitie naar een circulaire economie, de veranderende arbeidsmarkt en gevraagde vaardigheden, het digitaliseringsvraagstuk en de toenemende druk op de leefomgeving. Om hier goed richting aan te geven en duidelijkheid te bieden aan ons bedrijfsleven en de kennisinstellingen is het belangrijk een kaderstellende lange termijnvisie te hebben waarin we (samen)werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Met een economische visie geven we hier invulling aan.

Hoewel er vaak over economische groei gesproken wordt, is economische groei niet het ultieme doel; het doel is welvaart en welzijn voor de inwoners. Omdat economie en arbeidsmarkt geen gemeentegrenzen kennen, is het belangrijk om economie vanuit een breder perspectief te bekijken. Hilversum vervult een belangrijke rol als centrumgemeente in de regio Gooi en Vechtstreek en is economisch sterk verweven met de regio Utrecht en Amsterdam.

Richting van de economische visie

In de economische visie zetten we in op een economisch vitaal Hilversum met daarin als speerpunten ruimte voor werken, een diverse(re) economische samenstelling en een vruchtbare voedingsbodem voor innovatie(s). Dit doen we door de transities waar we in zitten te omarmen en te verbinden met elkaar om zo op een duurzame en robuuste wijze de economie verder te ontwikkelen en weerbaarder te maken.

Doel startnotitie

In de economische visie wordt verder invulling en richting gegeven hoe we als gemeente de komende jaren de economische ontwikkeling in Hilversum willen ondersteunen. Hiermee beschikt de gemeente over een actueel kaderstellende visie op de economie en vervangt daarmee de reeds verouderde beleidskaders en notities waar naar verwezen is in [motie M23-145](#) 'Actualiseren kaderstellende stukken'.

Naast visievorming formuleren we gezamenlijk een actieprogramma voor de kortere termijn.

Voorliggende startnotitie heeft als doel u mee te nemen in de beoogde aanpak voor de totstandkoming van de economische visie en inzicht te geven in de doelgroepen, thema's en gebieden die we willen adresseren. Uiteraard is er in het proces nog volop ruimte om aan te vullen zowel door u vanuit de gemeenteraad als door het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en andere partners.

Leeswijzer

De startnotitie is als volgt opgebouwd: we starten met een korte kenschets van de Hilversumse economie. Vervolgens adresseren we kort de relevante thema's die we adresseren. Daarbij geven we ook een eerste denkrichting aan waarmee we samen met relevante stakeholders het vraagstuk willen verkennen. Naast het stuk visie staan we ook stil bij de instrumenten om te kunnen sturen op de gewenste ontwikkelrichting. Tot slot staan we in deze notitie stil bij het beoogde participatieproces en de bijbehorende tijdlijn voor de totstandkoming van de visie.

Korte kenschets van de economie

Hilversum heeft een bloeiende diensteneconomie, met een sterke specialisatie in media en ICT, met ongeveer 90 procent van de banen in dienstverlenende sectoren. Ook de sectoren handel (groothandel en detailhandel) en zorg en welzijn zijn belangrijke pijlers van de Hilversumse economie.

De gemeente heeft in 2022 met 3,1% groei een historische banengroei ervaren, in lijn met de landelijke trend. Vooral de zorgsector kende afgelopen jaar een aanzienlijke groei van 8% (541 banen), waarmee sprake is van een inhaalslag ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het werkloosheidspercentage in Hilversum bedraagt 3,4% en is – net als in Nederland – dalende.

Opvallend is dat slechts 35% van de werkende inwoners van Hilversum een baan in de eigen gemeente heeft, wat aanzienlijk lager is dan het gemiddelde van 46% voor centrumgemeenten. Dit duidt op een mismatch op de arbeidsmarkt en veroorzaakt mobiliteitsdruk.

Een ander kenmerk van de Hilversumse economie is dat 64% van de banen in Hilversum zich bevindt op de gemengde werklocaties, voornamelijk in het stedelijk gebied. Dat is relatief veel in vergelijking met het Nederlandse gemiddelde van ongeveer de helft. Bedrijventerreinen dragen 25% van de werkgelegenheid, terwijl formele kantoorlocaties slechts 11% van de banen herbergen. Meer informatie over de Hilversumse economie is terug te lezen in de recent verschenen [monitor Economie](#).

Thema's, doelgroepen en gebieden in de economische visie

De wens is dat de economische visie een actueel kaderstellend beleid vormt dat richting en invulling geeft aan de economische ontwikkeling in Hilversum. Dit vraagt dat er met een brede blik gekeken wordt naar de economie en verbindingen gelegd worden met andere beleidsterreinen in de ontwikkeling van een duurzame, inclusieve, innovatieve en robuuste economie.

Thema's & opgaven

We versterken waar we goed in zijn en faciliteren waar nodig met het oog op de bovengenoemde transitie en uitdagingen voor de komende jaren. Onderstaande thema's, gebieden en doelgroepen willen we op voorhand graag terugzien in de economische visie. Dit is niet een uitputtend overzicht maar geeft richting aan wat in de visie straks een plek krijgt.

Media

We koesteren het profiel Hilversum Mediastad en verkennen in de visie hoe we de sector kunnen blijven ondersteunen, werkgelegenheid kunnen bevorderen en talent en innovatie een voedingsbodem kunnen bieden in onze gemeente. De dynamiek in de mediasector is enorm. De digitalisering met al zijn verschijningsvormen zoals AI en immersieve technologie zijn de uitingen van een nieuwe digitale samenleving. Nieuwe subsectoren als ed-tech, e-sports en gaming komen op. We zetten in op het versterken van het mediacluster door aansluiting te zoeken bij deze nieuwe ontwikkelingen. Hilversum staat daarin goed voorgesorteerd, maar kan zich niet permitteren achterover te leunen. Dit doen we onder meer door het stimuleren van samenwerkingsverbanden binnen deze clusters en met relevante kennisinstellingen. Het Media Park fungeert hierin als het middelpunt van deze ontwikkelingen en biedt een uniek ecosysteem gericht op talentontwikkeling, het versterken van innovatiekracht, en het vergroten van het bereik en de toepassing ervan bij maatschappelijke vraagstukken. Samen met de grootste eigenaar, gevestigde bedrijven en kennisinstellingen wordt het Media Park doorontwikkeld tot een campus. De samenwerkingsagenda die in 2024 wordt opgesteld draagt bij aan de doorontwikkeling van de campus en de dynamische sector in de breedte.

Duurzame economie: circulaire economie

De transitie naar een duurzame en circulaire economie is één van de grotere opgaven waar het bedrijfsleven (en de maatschappij) voor staat. Bedrijven kunnen vaak koploper zijn in deze transitie en zijn hard nodig als aanjager in het realiseren van de transitie als leverancier van groene/duurzame energie en/of het sluiten van lokale circulaire stromen. Een aantal bedrijven loopt voorop in de transitie maar de meeste bedrijven willen of kunnen (nog) niet mee in deze transitie. Het delen van informatie, voorlichting en inspiratie zijn belangrijk voor het ondersteunen van bedrijven hierbij. Verder vraagt de transitie fysieke ruimte voor o.a. opslag en verwerking van reststromen, maar ruimte is schaars in Hilversum. In het nationale programma [Ruimte voor Economie](#) van het Ministerie van Economische Zaken wordt gesteld dat deze transitie 15% additionele fysieke ruimte vraagt. Hoe gaan we dit accommoderen/faciliteren? In de economische visie moet hier duidelijkheid over komen.

Duurzame economie: energietransitie

De andere grote opgave binnen duurzaamheid is de transitie die nodig is naar een nieuw energiesysteem: van opwek, gebruik, transport tot en met opslag van energie. We ondersteunen ondernemers daarin op verschillende manieren. Het doel is om zoveel mogelijk energie te besparen en zo veel mogelijk energie lokaal op te wekken. Met een focus op zonnepanelen. Daarnaast worden stappen gezet die ertoe leiden dat de gaskraan uiteindelijk kan worden dichtgedraaid. Dit levert CO2 reductie op. Ook raakt het elektriciteitsnetvol in Nederland vol. De vraag naar elektriciteit overschrijdt ook in onze regio op piekmomenten de capaciteit van het elektriciteitsnet. We zien dit als kans, "never waste a good crisis", om werk te maken van een toekomstbestendig, integraal en

duurzaam energiesysteem. Lokale opslag van energie past bij het streven naar lokale energiesystemen, maar doet daarmee eveneens een beroep op de schaarse ruimte in Hilversum. Hoe deze ontwikkeling eruit gaat zien en wat dit betekent voor de ruimtevraag moet nog verder worden verkent in de visie.

Gezondheid

Gezondheids- en welzijnszorg is met ruim 7.000 banen de derde sector in Hilversum (na media & ICT en groot- en detailhandel). De zorgsector is maatschappelijk van belang en de geringe groei hiervan in de afgelopen jaren vraagt aandacht. Met inzet op preventie en gezondheid in de wijk, verbinden en versterken van samenwerkingen in de zorg en inzet op het verbeteren van de aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs werkt de gemeente aan het ondersteunen van de sector. Belangrijk hierbij is meer fysieke ruimte voor zorg, gezondheid en sport. Zorgorganisaties passen goed in de wijken en in het gemengd stedelijke gebied, dichtbij de inwoners. Daarnaast is er ruimte nodig voor clustering van bedrijven (zorgpark, innovatiedistrict) met een duidelijk profiel rondom gezondheid. Hiermee sluiten we ook aan op het bredere profiel van de regio Utrecht. Hilversum investeert in het innovatie-ecosysteem voor zorg en gezondheid via samenwerkingen zoals ROM regio Utrecht, de Economic Board Utrecht, Utrecht Talent Alliantie, Metropoolregio Amsterdam, Gezond Gooi en regionale projecten zoals Health Innovation School Utrecht. Met de aanwezigheid (en ontwikkeling) van het Sportpark, Monnikenberg en Zonnestraal beschikt Hilversum over drie prachtige locaties waarin het profiel van gezondheid en daaraan gekoppeld sport en bewegen de komende jaren verder uitgebouwd kan worden.

Arbeidsmarkt – een vaardige en talentvolle beroepsbevolking

Hilversum beschikt over een relatief theoretisch opgeleide beroepsbevolking, dat moeten we behouden en uitbouwen. Tegelijkertijd staan we aan de vooravond van maatschappelijke transitie op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs, energie en digitalisering & AI. Om deze transitie mogelijk te maken is een Leven Lang Ontwikkelen (LLO) van personeel van belang, naast het bevorderen van intersectorale mobiliteit. Werkenden moeten tijdig en soepel kunnen overstappen van het ene naar het andere beroep.

We stimuleren de samenwerking tussen het onderwijs, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Daar hoort ook een herwaardering van het middelbaar beroepsonderwijs bij. Met een breed en divers aanbod aan opleidingen en stagemogelijkheden werken we aan een inclusieve arbeidsmarkt, waar iedereen kan meedoen. In de visie verkennen we samen met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen wat daarvoor nodig is. Dit vraagt keuzes om zo gericht in te zetten op kansrijke sectoren voor de toekomst met specifiek aandacht voor praktijkgeschoolden.

Mobiliteit en bereikbaarheid

Goede mobiliteit en bereikbaarheid zijn randvoorwaarden voor een goed vestigingsklimaat. Werklocaties moeten goed bereikbaar zijn voor de bedrijven en haar werknemers. Dat vraagt om slimme mobiliteitsoplossingen, goede doorstroming op de weg en het spoor en afspraken met werkgevers. Met de vaststelling van de [Mobiliteitsvisie](#) en het [Uitvoeringsprogramma](#) wordt hier stevig op ingezet. De betekenis van deze maatregelen voor het Hilversums bedrijfsleven verkennen we verder in de economische visie en we ondersteunen ondernemers in deze mobiliteitstransitie.

Digitalisering & Innovatie

We willen Hilversum positioneren als een centrum voor innovatie en creativiteit, met speciale aandacht voor de media- en technologiesector. Onder het kopje 'media' hebben we al geduid wat we hierop (gaan) doen binnen de mediasector en op het Media Park in het bijzonder. Hilversum breed willen in de visie verkennen hoe we innovatie en digitaliseringsvaardigheden kunnen bevorderen bij onze bedrijven en beroepsbevolking. Hierbij denken we nu aan gerichte opleidingen / ondersteuningsprogramma's (zoals SPOT035), ruimte voor experimenten, bevorderen van broedplaatsachtige omgevingen zoals een incubator en versterken van de relatie tussen bedrijven en kennisinstellingen.

Toerisme, recreatie en cultuur

Hilversum en de regio Gooi en Vechtstreek beschikken over een prachtige omgeving van bossen, heides, plassen en meren en zijn hiermee een aantrekkelijke recreatieve bestemming. Het is uniek door de combinatie met cultuur en erfgoed waaronder nationale musea (Singer Laren en Beeld & Geluid), historisch erfgoed en jonge monumenten. In Hilversum richten we ons op het versterken van een compleet toeristisch en recreatief aanbod. Met onze musea, (monumentale) parels in het buitengebied, het centrum, leuke verblijfsplekken en het heidegebied beschikt Hilversum over een divers aanbod. We zetten dit met o.a. Hilversum Marketing goed in de etalage. In de visie verkennen we wat nodig is om de bezoekersaantallen te verhogen, langer verblijf in Hilversum en de regio te stimuleren en zo bestedingen in onze winkels, horeca en recreatieve en culturele instellingen te laten groeien.

Doelgroepen

Bovenstaande thema's en opgaven zijn soms wat meer sectoraal ingestoken maar vaker van toepassing op grote delen van onze economie, bijvoorbeeld wanneer het een transitie betreft. De hoofdrolspelers in het vormgeven van onze economische ontwikkeling zijn natuurlijk de mensen, de bedrijven en de kennisinstellingen. Dit is een hele diverse groep met hun eigen wensen en behoeften. Denk aan vragen rondom huisvesting, financiering, arbeidskrachten en bereikbaarheid. Hieronder benoemen we kort de verschillende doelgroepen die in de economische visie geadresseerd zullen worden, in willekeurige volgorde.

Young professionals

Met een vergrijzende beroepsbevolking is het belangrijk dat de arbeidsmarkt kan beschikken over nieuwe getalenteerde arbeidskrachten. Een belangrijke doelgroep hiervoor zijn starters op de arbeidsmarkt en studenten. Met verschillende onderwijsinstellingen aanwezig in Hilversum ligt er een mooie basis, maar een terugkerende vraag in het faciliteren van deze doelgroep is (betaalbare) huisvesting. Hiermee vergroten we de binding met Hilversum en is de kans op een langer verblijf in Hilversum groter. Dit is goed voor de bedrijven, goed voor de levendigheid, goed voor de bestedingen, goed voor het terugbrengen van de woon-werkpendel. En zo werken we aan het verbeteren van de demografische opbouw van onze bevolking. We verkennen integraal met team wonen de mogelijkheden voor studentenhuishuisvesting en wonen boven winkels.

Kenniswerkers

Met de aanwezigheid van de creatieve sector (o.a. media) en grote bedrijven als Nike en IFF werken er in Hilversum veel kenniswerkers. Deze kenniswerkers vestigen zich soms permanent in Hilversum of werken op projectbasis tijdelijk mee aan programma's, producten en diensten. Voor deze

doelgroep is het lastig (tijdelijke) huisvesting te vinden zoals short stay of gemeubileerde appartementen. Net als voor de young professionals zouden bedrijven meer geschikte huisvesting beschikbaar willen hebben. Bedrijven geven aan bereid te zijn om een bepaalde afname aan huisvesting te garanderen. Ook hier verkennen we in de visie integraal met onder andere team wonen wat de mogelijkheden zijn.

Zelfstandigen zonder personeel (ZZP)

Het aantal zzp'ers is de afgelopen jaren enorm gestegen en nog altijd groeiende. In 2022 was 68% van de Hilversumse bedrijven een zzp'er, in 2021 was dit 63%. Deze groep geniet van het vrije ondernemerschap, maar er is ook een deel van deze groep die dit noodgedwongen doet en het financieel lastig heeft. Verborgene werkloosheid heeft onze aandacht. Door te zorgen voor een goed ondernemersloket, goede dienstverlening, goede doorverwijzing naar de juiste instellingen die kunnen helpen en in samenwerking met onze collega's in het sociaal domein faciliteren we deze doelgroep. Verder krijgen coaching, financiering, blijven leren, werken aan huis en het aanbod aan plekken buiten de deur ('third places') waar zzp'ers kunnen ontmoeten en vergaderen aandacht in de visie.

Midden en Klein Bedrijf (MKB)

Het MKB is nodig voor de grote transitie van verduurzaming en digitalisering. 99% van de bedrijven in Hilversum heeft minder dan 100 werknemers. Het MKB in Hilversum is vooral in het centrum en op de bedrijventerreinen in Zuidwest gevestigd. Hilversum kent vooral veel kleinbedrijven en de doorontwikkeling naar meer middelgrote bedrijven mag beter. Met meer middelgrote bedrijven wordt de economie van Hilversum robuuster. Deze groep bedrijven zijn vaak lokaal heel betrokken via onder andere sponsoring van sportclubs en evenementen en het bieden van stage- en werkervaringsplekken. Een divers aanbod aan geschikte huisvesting is belangrijk om groei van kleinbedrijf naar middelgroot bedrijf mogelijk te maken. Dit is momenteel onvoldoende aanwezig. Ruimte voor werken is daarmee een belangrijk thema, ook voor deze doelgroep.

Grote bedrijven

Hilversum kent verschillende grote bedrijven (en instellingen) die een belangrijke drijver zijn voor de werkgelegenheid in Hilversum. Deze bedrijven bieden werk (direct en indirect) aan een diverse groep aan arbeidskrachten, van praktijkgeschoold tot theoretisch opgeleid, van student tot internationale kenniswerker. De gemeente wil in goed contact blijven met deze bedrijven en met hen verkennen wat er nodig is om hun vestiging in Hilversum een vanzelfsprekendheid te laten zijn. In de visie gaan we verder bestendigen hoe we samen blijven inzetten op huisvesting van werknemers, mobiliteit, talentontwikkeling, gebiedsontwikkeling, verduurzaming en actieve maatschappelijke betrokkenheid in Hilversum.

Startup, scale-ups, incubators

Onder het kopje MKB benoemde we al even het belang van kunnen doorgroeien van bedrijven. Het creëren van een goede voedingsbodem waarin startende ondernemers, kleine bedrijven, innovatieve ondernemers en de bedrijven die kunnen opschalen is hiervoor nodig. In het programma [Ruimte voor Economie](#) is aandacht voor de fysieke mogelijkheden voor doorgroei van startups en scale-ups, goede infrastructurele (OV)-ontsluiting en voldoende huisvestingsmogelijkheden voor werknemers. Met o.a. de campusontwikkeling op het Media Park en de gebiedsontwikkeling Sportpark beschikt

Hilversum in potentie over een aantrekkelijke werkomgeving waar ruimte moet zijn/komen voor start-ups en scale-ups. Dit zijn broedplaatsen, incubators genoemd, waar het creatieve talent goed begeleid wordt om het bedrijf te laten groeien. De fysieke doorontwikkelingsmogelijkheden, betaalbaarheid van ruimte voor jonge innovatieve bedrijven en de ontsluiting van campuslocaties heeft de aandacht in het nationale programma. Ook in Hilversum is dit belangrijk. Met ROM Regio Utrecht hebben we een partner die gespecialiseerd is in het stimuleren en faciliteren van deze doelgroep, zeker ook rondom financieringsvraagstukken. We betrekken hen, samen met deze doelgroep, in deze opgave.

Kennis- en onderwijsinstellingen

De gemeente heeft langlopende samenwerkingen met de Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Utrecht en het MBO College Hilversum. Dit zorgt voor relevante opleidingen, uitdagende stages en omscholingsprogramma's, die de campusontwikkeling en aansluiting met het bedrijfsleven helpen te versterken. Recent is hier de samenwerking met de Utrecht Talent Alliantie (UTA) bijgekomen waarin we onder andere werken aan een dekkend, toegankelijk en richtinggevend fonds voor leren en ontwikkelen. Binnen de UTA wisselen we kennis en ervaringen uit en hebben we de mogelijkheid om succesvolle arbeidsmarktprojecten op te schalen. Met een metaversewerkplaats, verschillende AI pilots, nieuwe project spaces, onderzoeksagenda's en diverse kennislabs gebeurt ook het nodig op het Media Park en bij de bedrijven. In de visie werken we dit verder uit.

Gebieden en samenwerking

Met de thema's, opgaven en doelgroepen ontstaat al een behoorlijk goed beeld van wat er op ons af komt en met wie. Uiteindelijk vindt het zijn fysieke weerslag op onze werklocaties, zijnde de bedrijventerreinen, kantoorlocaties en gemengde woon-werkmilieus. Gemeente Hilversum werkt steeds meer gebiedsgericht en biedt via gebiedsagenda's en samenwerkingsagenda's een langjarig perspectief aan alle belanghebbenden in dat gebied. Hieronder volgt een korte beschrijving van de gebieden en uitdagingen, die in de visie uitgebreider aan bod zullen komen.

Bedrijventerreinen, kantoorlocaties en woon-werkgebieden

Ieder type locatie heeft zijn eigen kenmerken en doelgroepen. Ruimte is schaars in Hilversum en Hilversum is omgeven door prachtige natuur, wat vraagt dat we vooral binnenstedelijk moeten verkennen hoe we vraag en aanbod de komende jaren kunnen faciliteren. De uitdaging is dan ook voldoende, divers en kwalitatief passend aanbod te bieden aan werklocaties. We zorgen voor behoud – en waar mogelijk toevoegen- van werkfuncties in de gemengde woon-werklocaties en op de formele werklocaties. Deze inzet is hard nodig, want ruimte voor werken neemt de afgelopen jaren af. Bedrijven die zich hier graag willen vestigen kunnen geen plek vinden of uitbreiden. De leegstand is dusdanig laag dat een gezonde bedrijvendynamiek sterk onder druk staat. Met de ontwikkeling van Arenapark, Stationsgebied, Crailo, de verschillende ontwikkellocaties in 1221 en gebiedsagenda's maken we met het beschikbaar maken van ruimte voor werk een goede start. De kunst is dit in de realisatiefase ook vast te houden en te borgen. Deze borging verkennen we met het instrumentarium (zie hieronder) bij het opstellen van de visie.

Gebiedsgericht - toekomstbestendige werklocaties met een duidelijk profiel

De verschillende type werklocaties in Hilversum kennen ieder hun eigen uitdagingen in de verdere ontwikkeling tot een bruisend, duurzaam, groen, innovatief en daarmee toekomstbestendige

werklocatie. Voor het centrum is reeds een gebiedsagenda opgesteld, voor Zuidwest wordt er nu aan gewerkt, begin 2024 start het traject om te komen tot een samenwerkingsagenda op het Media Park, voor het Sportpark/Arenapark en het stationsgebied zijn de plannen in een ver gevorderd stadium, Monnikenberg is volop in ontwikkeling met het nieuwe Tergooi en op Zonnestraal zijn er plannen voor een impuls in het gebied. Met de aanpak van winkelstraat de Gijsbrecht, de ontwikkelplannen in 1221, ontwikkeling van Crailo en andere ontwikkelingen werken we hard aan aantrekkelijke werkgebieden voor een vitale economie. Dat is een continue samenwerking tussen de verschillende beleidsdisciplines binnen de gemeente en de partners in de stad.

Vanuit een helicopterview zou je drie mogelijke profielen kunnen onderscheiden die een groot deel van onze werklocaties binden. Rondom het profiel 'sport, innovatie & gezondheid' vormen de werkgebieden Monnikenberg, Sportpark en Zonnestraal een logische plek om dit profiel verder te laden. Voor het signatuur 'creatief, digitaal en innovatief' vormen de werkgebieden Media Park, het centrum en de verschillende creatieve hotspots in de stad een logisch geheel. Tot slot zou een logische samenhang rondom de energietransitie, duurzaamheid en circulair gevonden kunnen worden in de werkgebieden van Zuidwest, het vliegveld, het MOB-terrein en ook opnieuw Zonnestraal. Gegeven de samenstelling van onze economie en de opgaven waar we voor staan kan deze wijze van ordenen bijdragen aan een gerichte profilering en bijpassende keuzes die dit profiel laden. Dit wordt verder verkend in de economische visie. Zie hieronder de concept structuurkaart voor de Omgevingsvisie.

Structuurkaart Werken

(meer) ruimte voor werk:

- ontwikkeling campussen
Media Park, Monnikenberg &
Arenapark / Laaspersveld
- behoud en intensivering bedrijvigheid
- ontwikkelen gemengde woon-werk-
voorzieningen milieus
- potentiële ontwikkellocaties werken
- omvormen tot woon-werkgebied
transformatie
- ruimte voor werken in de wijk
- onderzoeksgebied duurzame vitale landgoederen
vrijveld / MOB / landgoederen / Zonnestraal

bevorderen innovatie en versterken relatie tussen
bedrijven en onderwijs

- (innovatie)cluster bedrijven, voorzieningen en
kennisinstituten

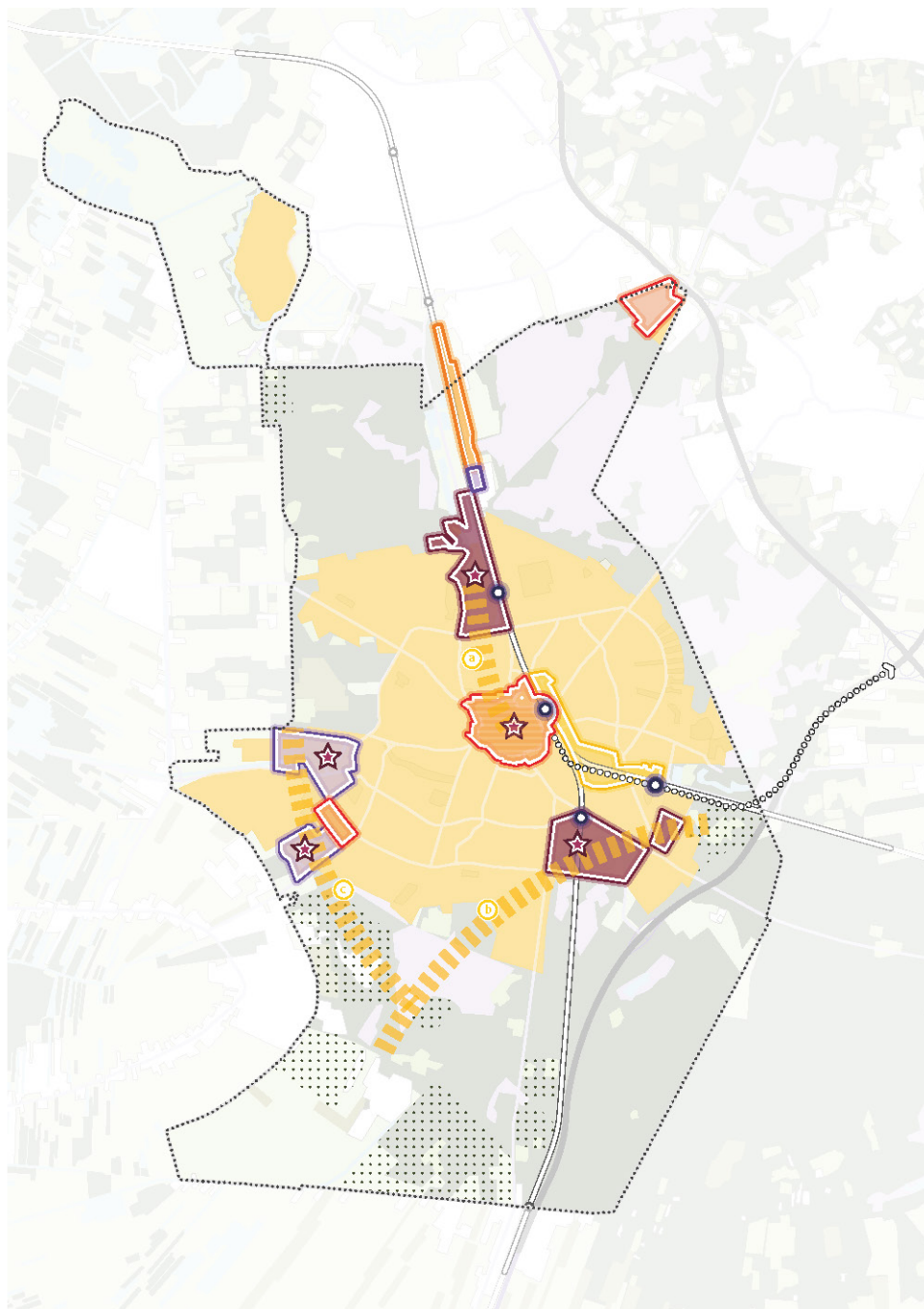
verbindende thema's

- creatief, digitaal en innovatief
- sport, innovatie en gezondheid
- duurzaam en circulair

binden en boeien van jongeren en middengroepen
in de hele gemeente, o.a. door aanbieden geschikte
woningen, onderwijs en voorzieningen

compact en aantrekkelijk centrum voor Hilversum
en de regio

- compact en aantrekkelijk centrum
- HOV-lijn Hilversum - Huzen
vrijval gebied
- ontwikkelen hof-haltes en omgeving

Organiserend vermogen en samenwerking

In zowel het nationale programma Ruimte voor Economie, in het jaarbericht van de Staat van het MKB als het recent verschenen advies van de Raad voor de leefomgeving en Infrastructuur ([Samen Werken](#)) wordt het belang van samenwerking benoemd. Dit vormt de basis om vernieuwing, innovaties en transitie vorm te geven. In Hilversum heeft deze samenwerking en het organiserend vermogen sinds jaar en dag onze focus. Met de schaarse ruimte, de opgaven waar we voor staan en de doelgroepen die hierin een hoofdrol vervullen is lokaal en regionaal samenwerken essentieel. Onze inzet is de verbinding verstevigen en het organiserend vermogen op onze werklocaties stimuleren. Denk hierbij op lokaal niveau aan het platform Economie waarin alle georganiseerde ondernemersverenigingen, Hilversum Marketing en het Stadsfonds samenkomen, de individuele

ondernemersverenigingen die actief aan de slag zijn met hun eigen werklocatie en achterban. Denk aan partijen die netwerken proberen op te bouwen rondom belangrijke thema's en transities zoals de campusorganisatie op het Media Park met daarin een belangrijke rol voor Media Perspectives, de GreenDeal bedrijvenparken Zuidwest, de H100 of de kwartiermaker circulaire economie. Op regionaal en bovenregionaal schaalniveau vervullen onze netwerken een belangrijke rol in het verbinden, kennis delen, toegang verschaffen tot financiering. We investeren in en gaan op zoek naar waardevolle samenwerkingen en formuleren gezamenlijke doelen. Voorbeelden hiervan zijn onze deelname in ROM Regio Utrecht, de samenwerkingsagenda tussen regio Gooi en Vechtstreek met de Provincie Noord-Holland, onze deelname in het MRA- en Utrechtse netwerk, de Economic Board Utrecht, de Economic Board Amsterdam, onze deelname in het G40-netwerk, VNG, etc. Leidend in de deelname aan deze netwerken is het maken van verbinding, het brengen en ophalen van kennis, kunde, capaciteit en financiën die onze economische doelen uit de visie ondersteunen. Dit geldt ook voor de relatie met de ministeries, in het bijzonder het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in relatie tot de economie, het ministerie van Binnenlandse Zaken in relatie tot gebiedsontwikkeling en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Media in relatie tot de mediasector en de arbeidsmarkt.

Economische gereedschapskist

Een goed vestigingsklimaat vormt de kapstok voor een gezonde economische ontwikkeling. Hilversum groeit, vernieuwt en verduurzaamt binnen de bestaande stadsgrenzen. Om dit te bereiken is het belangrijk dat de randvoorwaarden om tot goed ondernemerschap te kunnen komen op orde zijn. Dit geeft richting en duidelijkheid voor ondernemers en de markt. Denk hierbij aan ruimte voor werk, bereikbaarheid van de werklocaties, aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs, de aanwezigheid van een goed opgeleide en flexibele arbeidsmarkt, ondernemersdienstverlening & vermindering van regeldruk en een voedingsbodem voor innovatie.

Het formuleren van een lange termijn economische visie doen we samen met ondernemers en stakeholders. De visie wordt ondersteund met een actieprogramma op hoofdlijnen om samen met partners in de stad op te kunnen trekken. Regie voeren en in vertrouwen samen optrekken zijn hierbij belangrijk.

Om de beschreven opgaven en doelstellingen te behalen is een breed palet aan acties en instrumenten nodig zodat we meer regie hebben op ontwikkelingen die effect hebben op de economie. Elke actie of instrument heeft een eigen werking. Afstemming is benodigd om de samenhang te vergroten. Daarom gaan we de acties groeperen. We focussen hierbij op 5 lijnen:

1. 'Ruimte voor werken'. verdichting van werklocaties, terughoudend zijn met transformaties. Stadsverzorgende bedrijven vestigen in stedelijke bedrijfsruimte.
2. 'Het juiste bedrijf op de juiste plek'. Dit betekent o.a. in lijn met de Omgevingsvisie: functiemenging waar het kan, functiescheiding waar het moet.
3. 'Verbeteren van ruimtelijke kwaliteit van werklocaties' inclusief verduurzaming
4. 'Talentontwikkeling: het juiste talent voor de juiste baan'. Met oog voor praktijkgeschoolden.
5. 'Organiserend vermogen en samenwerking': bestaande samenwerkingen versterken en nieuwe relevante verbindingen stimuleren.

Mocht in de uitwerking blijken dat er andere lijnen beter werken, dan passen we dit aan.

Instrumenten en acties die de gewenste doelstellingen kunnen ondersteunen zijn onder andere:

- A. Gebiedsagenda's en gebiedsontwikkelingen (o.a. Mediapark, Zuidwest, Centrum, Arenapark, Stationsgebied, Crailo). Door het gezamenlijk opstellen van gewenste profielen zetten we in op o.a. verduurzaming, revitalisering, vergroening, verdichting.

- B. Taskforces per gebied voor uitvoering gebiedsagenda's (zoals voor gebiedsagenda centrum).
- C. Onderzoek naar haalbaarheid en effecten van een transformatiefonds.
- D. Transformatiemanager voor centrum en andere werklocaties.
- E. Planologische instrumenten zoals (aanpassen) van omgevingsplannen (na het creëren van voorzienbaarheid en analyse i.v.m. mogelijke planshade) en omgevingsvergunningen.
- F. Regionale afstemming en samenwerking (o.a. ROM, marketing, PLABEKA).
- G. Functiemenging op gemengde locaties stimuleren bij ontwikkelingen in de stad.
- H. Convenanten met onderwijsinstellingen, ondernemersvertegenwoordigingen en vastgoedpartijen.
- I. Subsidies voor parkmanagement, centrummanagement, collectieve belangenbehartiging en verduurzaming. Subsidies voor onderwijsinstellingen en campusontwikkeling.
- J. Innovatie stimuleren via ROM, campusontwikkeling, onderwijs convenanten, etc.
- K. Relatiemanagement en marketing: Hilversum profileren, samenwerking met bedrijfsleven (o.a. Platform Economie). Hierdoor weten we wat er speelt, waar behoeften liggen bij ondernemers en stakeholders, waar we op in kunnen zetten om ondernemers te helpen bij (vestigings)vragen.

Er zijn verschillende voorbeelden in het land waar ruimte voor de lokale economie gerealiseerd wordt. Denk hierbij aan concepten waar voor iedere nieuwe woning in de stad minstens 20 vierkante meter bedrijvigheid tegenover moet staan om de lokale economie te ondersteunen (Rotterdam). De praktijk laat zien dat ruimte voor werken in het stedelijk weefsel afneemt terwijl de bouw van nieuwe woningen juist leidt tot een grotere vraag naar ruimte voor stadsverzorgende bedrijvigheid. Een ander concept is het 'scheefwerken', waarbij activiteiten worden uitgevoerd op bedrijventerreinen met een lagere milieucategorie dan strikt noodzakelijk. De ruimte op bedrijventerreinen is juist bedoeld voor bedrijven in de hogere milieu categorieën die vanwege bijvoorbeeld geur- en geluidsoverlast lastig mengbaar zijn met woonfuncties. Het juiste bedrijf op de juiste plek vraagt om een strategische ruimtelijke planning. Wat wil je waar faciliteren en kan je met de juiste instrumenten sturen op de gewenste functie-invulling in een bepaald gebied? In de economische visie verkennen we welke mogelijke instrumenten passend zijn voor de maat en schaal van Hilversum en passend bij onze economische koers.

Relatie met andere beleidsterreinen

Zoals hiervoor al deels beschreven heeft economie raakvlakken met vele andere beleidsterreinen. Een aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat kent zoals gezegd vele facetten en vergt daarmee samenwerking tussen allerlei disciplines. Bestaand en nog te ontwikkelen beleid op de betreffende beleidsterreinen ondersteunen daarmee de geformuleerde doelstellingen in de economische visie en vragen om continue afstemming. Het in te zetten instrumentarium hoeft lang niet altijd een louter economische te zijn. In de genoemde voorbeelden en eerder geschetste opgaven is een duidelijke relatie met onder andere ruimtelijke ordening, mobiliteit, energietransitie, programma groen etc. Door samen op te trekken en te verbinden zorgen we ervoor dat de som der delen samen een geheel vormen: een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een vitale economie.

Plan van aanpak – proces, betrokkenheid en planning

Beoogd participatieproces

In Hilversum hebben we veel contact met het bedrijfsleven, vastgoedpartijen en onze onderwijs/kennisinstellingen. Het Platform Economie, waarin alle ondernemersverenigingen vertegenwoordigd zijn, is voor de gemeente een belangrijke stakeholder en sparringpartner. Gezamenlijk met hen willen we toewerken naar een nieuwe economische visie.

Ondernemers: 2 brede sessies, ondernemerspanel, ondernemersnieuwsbrief en tussentijdse updates

In het proces van het opstellen van de economische visie houden we goed oog voor de input die wordt opgehaald bij het opstellen van de verschillende gebiedsagenda's en reeds is opgehaald bij het participatietraject voor de Omgevingsvisie en andere beleidsvisies. We willen voorkomen dat we dubbel gaan ophalen en daarmee ook een te groot beroep doen op het bedrijfsleven c.q. ondernemersverenigingen en andere stakeholders. Daarom voorzien we twee uitgebreidere sessies met het Platform Economie, een bij de start van de visie en een tweede bijeenkomst in de conceptfase om resultaten te toetsen en aan te scherpen. In de tussentijd houden we contact met het Platform Economie. Zij komen iedere twee maanden bijeen en dat geeft mogelijkheden voor updates of uitgebreide(re) sessies. Voor beide sessies willen we breed uitnodigen. Hiermee hebben alle ondernemers de mogelijkheid om aan te sluiten. Maar zoals eerder benoemd zijn ondernemers druk met ondernemen, door het Platform Economie als vertrekpunt te nemen is goede input vanuit de ondernemers in ieder geval geborgd. Daarnaast maken we gebruik van het nieuw opgerichte ondernemerspanel om het bedrijfsleven te bevragen en te informeren via de Ondernemersnieuwsbrief.

Bedrijfsmakelaars, vastgoed, onderwijs, jongeren, inwoners en (boven)regionale partners

Met bedrijfsmakelaars gaan we graag het gesprek aan over de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkelingen in de markt. Hetzelfde geldt voor vastgoedpartijen, waar we o.a. voor gebiedsontwikkelingen en initiatieven mee samenwerken. We hebben al regelmatig contact en we delen informatie. Dit blijven we doen, komend jaar verdiepen we dit meer in het licht van de visie.

Ook de MBO- en HBO-instellingen betrekken we bij de vraagstukken die op ons afkomen. Met name gericht op een vaardige beroepsbevolking die past bij het type banen van nu en in de toekomst. En bij de leerbehoeften van werknemers. Met de economische visie is er een extra reden om dit gesprek te voeren. Daarnaast blijven we de samenwerkingsconvenanten gebruiken om samen vooruit te werken en kijken.

Graag gaan we voor het opstellen van deze visie ook in gesprek met (Young)Hilversummers.nl. Met hen samen kunnen we jongeren bereiken en met hun het gesprek aangaan over de economie, baankansen, scholing etc. Hetzelfde geldt voor de studenten van de MBO-opleiding Small Business and Retail en andere onderwijsinstellingen. We zijn heel benieuwd hoe deze studenten aankijken tegen de economische ontwikkelingen, kansen en uitdagingen en betekenis voor Hilversum.

Het burgerpanel zetten we graag in om een thema-gerichte uitvraag te doen onder onze inwoners. Vragen over de economie in algemene zin, arbeidsmarkt en scholing, pendel, functiemenging en ondernemerschap zullen hierin centraal staan.

Tot slot voeren we gesprekken met onze (boven)regionale partners, halen input op uit de relevante netwerken en maken we gebruik van allerlei studies, agenda's en monitors die zijn uitgevoerd. Denk hierbij onder andere aan het Economisch Perspectief, de agenda Economie en Media, de monitor Economie, dashboard Open Hilversum, relevante studies gedaan binnen de MRA en Utrecht, Platform 31, sectorale verkenningen en verschenen rapporten en programma's van de ministeries, Raad voor de Leefomgeving, de Sociaal Economische Raad (SER), het Nederlands Comité voor Ondernemerschap, Planbureau voor Leefomgeving, Sociaal en Cultureel Planbureau, etc. Hiermee ligt er reeds een enorme basis over wat ondernemers belangrijk vinden, wat werkt en wat aandacht behoeft.

We benutten de website www.bouwenaanhilversum.nl om betrokkenen en andere geïnteresseerden op de hoogte te houden van de voortgang van het proces. Daarnaast versturen we met regelmaat ondernemersnieuwsbrieven waarin de economische visie ook aan bod zal komen.

Betrokkenheid gemeenteraad

De gemeenteraad willen we op drie momenten betrekken bij de totstandkoming van de visie.

- Het eerste moment willen we doen aan de hand van een beeldvormende sessie (BVS) waarin we de eerste contouren van de visie kunnen presenteren op basis van de opgehaalde inzichten.
- Het tweede moment is eveneens een beeldvormende sessie (BVS) waarbij we net als bij het Platform Economie graag toetsen hoe de gemeenteraad aankijkt tegen de conceptvisie en ontvangen we graag eventuele feedback.
- Tot slot stelt de gemeenteraad de definitieve Economische Visie vast.

Zowel bij de start als bij het eerste concept van de economische visie willen we de commissie Ruimtelijke Kwaliteit & Monumenten (CRK&M) om advies vragen. In het advies verkennen we de relatie tussen de voorziene trends en ontwikkelingen, de ruimtelijke footprint die dit met zich mee gaat brengen en het instrumentarium dat voorhanden is.

Planning

In het proces onderscheiden we twee rondes. De eerste ronde is gericht op het verkennen en ophalen van inzichten. De tweede ronde is gericht op het toetsen van de bevindingen en de wijze waarop we dat in de visie hebben verwerkt of willen verwerken.

• Agendacommissie gemeenteraad	18 december 2023
• Commissie Bestuur en Economie	24 januari 2024
• Besluitvorming raad over de startnotitie	31 januari 2024
• Advies commissie CRK&M	februari 2024
• Uitvraag ondersteuning door extern bureau	februari 2024
• Start participatieproces: de verkenningronde	maart/april 2024
• Uitwerken eerste contouren Economische Visie	april/mei 2024
• Beeldvormende sessie met de raad	mei 2024
• Opstellen concept-Economische Visie	mei/juni 2024
• Advies commissie CRK&M	juli/augustus 2024
• Vervolg participatieproces: de toetsingsronde	september 2024
• Beeldvormende sessie met de raad	september 2024

• Afronden concept-Economische Visie	september/oktober 2024
• Besluitvorming college concept-Economische Visie	medio oktober 2024
• Ter inzage leggen concept-Economische Visie	oktober t/m november 2024
• Verwerken reacties & opstellen definitieve visie	november 2024
• Besluitvorming raad over de Economische Visie	januari/februari 2025

Financiën

Het uitwerken van de economische visie (penvoering) doet de gemeente zelf. Wel vragen we ondersteuning aan een extern bureau voor het voorbereiden en begeleiden van de werksessies (schetsen, kaarten maken, verslaglegging). Ook zullen er kosten gemaakt worden voor communicatie, zaalhuur, catering en het opmaken van de visie zelf (het document). Op dit moment is het beeld dat de voorziene kosten kunnen worden gedekt binnen de lopende begroting 2024, taakveld 3.1 Economische ontwikkeling. Mocht dit toch anders zijn, dan wordt dit meegenomen bij de voorjaarsnota 2024. Mogelijke (extra) kosten gerelateerd aan de uitvoering van de economische visie en het actieprogramma zijn nog niet in de begroting verwerkt. Hiervoor zal indien nodig t.z.t een apart begrotingsvoorstel worden ingediend.

Tot slot

Om deze visie te realiseren, zal de gemeente Hilversum samenwerken met lokale bedrijven, onderwijsinstellingen, non-profitorganisaties en de inwoners van de stad. We zullen strategische partnerschappen aangaan en financiële middelen toewijzen aan projecten die onze doelstellingen ondersteunen. Regelmatige evaluatie en aanpassing van ons economisch beleid zorgt ervoor dat we op koers blijven om onze visie te verwezenlijken. Met deze economische visie hoopt de gemeente Hilversum haar economie te versterken en te laten floreren in de ontwikkeling naar een duurzame, inclusieve, innovatieve en robuuste economie.